HERBERT GEORGE WELLS

"Některým z vás jsem poslední čtvrtek vykládal základy Stroje Času a ukázal jsem vám i skutečný stroj, nedokončený v dílně. Je tam i teď, ovšem cestou trochu opotřebovaný; jedna slonovinová páka je ulomená a kovová příčka je zohýbána; ale ostatek je dosti zdráv. Myslil jsem, že ho dokončím v pátek, ale když jsem ho v pátek sestavil skoro celý, shledal jsem, že jedna z niklových závor je přesně o jeden palec kratší a bylo mi to tedy opravovati, takže byl stroj hotov až dnes ráno. Bylo to dnes o desáté hodině, když prvý ze všech Strojů Času započal svůj běh ..."

Takto začíná Poutníkovo vyprávění v prvním románu H.G.Wellse Stroj času (The Time Machine, 1895), který v době svého vydání vzbudil mezi čtenáři v Anglii velký ohlas.

Herbert George Wells se narodil roku 1866 v Bromley, hrabství Kent. V mládí ho často trápily opakované záchvaty, kvůli nimž se několikrát léčil v nemocnici. Během studia na odborné škole založil a redigoval školní vědecký časopis. Po vystudování získal odbornost biologa.

Několik let působil jako učitel ve Walesu a v Londýně. Po úspěchu svého prvního románu se začal věnovat spisovatelské dráze.

Během roku 1920 navštívil sovětské Rusko a setkal se s Leninem. Na počátku dvacátých let jednou kandidoval za dělnickou stranu do Dolní sněmovny, ale politické činnosti se vzdal ihned poté, co nebyl zvolen. V době nastupujícího fašismu se stal pro svůj humanismus předsedou mezinárodní literární organizace PEN klub. Ještě ve svých 76 letech získal doktorát věd.

V románu Stroj času plně krystalizuje Wellsův zájem o budoucnost lidstva, kterou se zabýval již předtím v několika úvahách. Cílem Poutníkovy cesty se nakonec stává rok 802 701. Tam nachází dvě různé rasy lidí - na povrchu v idylické bezstarostnosti žijící Eloiny a pod zemí žijící Morloky. Nedovede pochopit pohodlný život obyvatel povrchu, ale nakonec se v noci dozvídá krutou pravdu. Zjišťuje, že si Morlokové vybírají na povrchu za veškeré svoje zásobování krvavou daň pro své hostiny. V těchto okamžicích má román skoro podobu horroru. Na-

konec se Poutník vrací zpět, aniž by pochopil chmurnou podobu budoucího světa.

Popis vlastní cesty zabírá velice malou část knihy. Wells si uvědomoval složitost času a použil jako prostředku k přemisťování vědecký prvek, který o několik let později dokázal ve své teorii A.Einstein. V tom spočívá originalita Wellsova přístupu.

Spojení dobrodružného děje se zájmem o sociální vztahy budoucí společnosti charakterizuje většinu jeho prvních románů a tato série mu přiřkla titul prvního autora sociálně kritického proudu sf.

Mezi dystopické romány patří také Až spáč procitne (When the Sleeper Walkes, 1899), zajímavě zpracovaný příběh člověka spícího dvě sta let umělým spánkem. Jeho probuzení bude podle pověsti doprovázeno velikými změnami ve státě. Hrdina se doopravdy stane aktivním účastníkem událostí, které vyvrcholí revolucí. V průběhu bojů však umírá. Spád, mistrné vykreslení detailů možných událostí řadí tuto knihu k nejlepším autorovým dílům.

Wells také použil svých znalostí z oblasti biologie.

Prvním takovým dílem je dobrodružný příběh šíleného vědce snažícího se pokusy na zvířatech i lidech najít kritický okamžik ovlivňující vývoj buňky - román Ostrov doktora Moreaua (The Island of Doctor Moreau, 1899).

Lidé, kteří požijí látky podporující abnormální růst, se v Pokrmu bohů (The Food of the Gods, 1904) stávají bohy. Přes své přátelské postoje jsou lidmi neustále pronásledováni. To je nakonec donutí si vytvořit samostatná společenství. Fantastický děj měl podle Wellsova vyjádření symbolicky charakterizovat potíže, na které naráží pokrok a vše nové, neobvyklé.

V Neviditelném (The Invisible Man, 1897) se autor znovu věnuje problému zneužití vědeckých objevů k osobnímu prospěchu. Hrdina chce svůj objev neviditelnosti využít jako prostředku teroru a nástroje k nadvládě nad lidstvem. Za krvavou touhu nakonec zaplatí svým životem.

Wells se na hlavním hrdinovi, Griffinovi, snaží řešit otázku odpovědnosti vědce vůči lidstvu. Navázal zde na předchozí postavu doktora Moreaua. Jeho velice brutální postupy při pokusech nechal na posouzení čtenářům. Kde končí hranice vědeckého experimentu a ten začíná přecházet do pouhého sadismu? Moreau se uchýlil na opuštěný ostrov poté, co byl ve své vlasti pouze terčem posměchu. Jeho život lze hodnotit různými měřítky. Ted však autor přechází do extrému. Hrdina je od samého začátku člověkem využívajícím své abnormality k vraždění. Oba hrdinové jsou osamoceni a proto musí zákonitě podlehnout celku.

V těchto románech ještě Wells psal v duchu dobrodružné literatury 19.století o osamocených, šílených vynálezcích. Později se této linie nedrží a snaží

se varovat před zneužitím moderních poznatků pro vojenské účely a jejich použití v případných válkách.

Velice často Wells zasazoval děj svých prací do poklidné atmosféry života lidí, do které najednou zasáhne rušivá, až katastrofická událost.

Plastické vykreslení panické situace po zprávách o nebezpečí srážky Země s kometou v románu Za dnů komety (In the Days of the Comet, 1906) skončí pro lidstvo dobře - ke srážce nedojde. Wells jej napsal pod dojmem svých zážitků a poznatků z první návštěvy Spojených států.

Na rozdíl od šťastného konce předchozího díla je invaze obyvatel Marsu ve Válce světů (The War of Worlds, 1898) daleko hrůznější. Dojde k téměř úplnému vyhubení lidí. Útočníci z vesmíru chtějí Zemi kolonizovat a jejich vítězství je nezadržitelné. Vypravěč se však stává svědkem konce útočníků, které porazí neškodná bakterie.

Knihu adaptoval známý herec a režisér Orson Wells formou vysoce sugestivní rozhlasové reportáže, která vedla ke katastrofální panice. Chicagskou hru zopakovali v Quitu, tentokrát ovšem s tragickými následky několika mrtvých. Román se dočkal také filmového zpracování.

Pouze v jediném románu posílá Wells své hrdiny do vesmíru, a to na souputníka Země - První lidé na Měsíci (The First Men in the Moon, 1901). Výprava vynálezce gravitačně nepropustné látky Cavora a jeho společníka se nejprve setkává se Selenity v konfliktech. Oba jsou zajati. Bedfordovi se podaří uprchnout nazpět na Zem. Cavorovy radiové depeše jsou jediným zdrojem informací o dalších osudech vynálezce. Otevřený konec je hrozbou pro lidstvo, neboť Měsíčnané objeví antigravitaci a chtějí dobýt zeměkouli. V některých vlastnostech Selenitů a v jejich zřízení se pokusil kritizovat poměry v království.

Wells napsal do první světové války vedle románů také asi 70 povídek, většinou se sf tematikou. Některé přecházejí až do horroru a překvapivou pointou. Jsou napsané svižným perem a předvádějí bohaté spektrum dodnes používaných motivů.

Počátkem století se Wells stal členem Fabiánské společnosti, která se zabývala vědeckým socialismem. Pro názorové neshody vystoupil a začal své názory vyjadřovat ve svých dílech. V Moderní utopii (A Modern Utopia, 1905) napsal dějiny paralelní Země.

Mnohem významnějším dílem je román Osvobozený svět (The World Set Free, 1914), ve kterém, v předvečer světové války, předvídá atomovou válku s jejími hroznými následky. Snaží se také podat svoji představu ideální lidské společnosti.

Vyvrcholením tohoto proudu Wellsovy tvorby jsou Lidé jako bozi (Men Like Gods, 1923). Pan Barnstape se s několika dalšími dostává do paralelního světa, kde žijí lidé v dokonalé společnosti jakéhosi antického typu. Agresivní chování Barnstapových společníků je literární paralelou imperiálních výbojů Spojeného království.

Ve svých esejích se Wells snažil nastínit své úvahy o perspektivách vývoje lidstva. Jeho humanismus a obavy o osud lidstva vždy reagovaly na aktuální vývoj politické situace. Snažil se varovat před použitím nových, ničivějších zbraní a jeho literární proroctví se někdy velice blízce shodovala s pozdější realitou.

Před střetnutím velmocí v první světové válce popsal budoucí válku, v níž podle něho budou hlavními útočnými prostředky letadla. V této Válce ve vzduchu (The War in the Air, 1908) se nevyhnul ani tehdy módní vlně žlutého nebezpečí. Boxerské povstání v Číně našlo odraz pokřivený i v díle tohoto humanisty.

Podle jeho anticipačního románu Svět za sto let (The Shape of Things to Come, 1933) natočil anglický režisér W.C.Menzies nejpůsobivější sf film před druhou světovou válkou. Natáčení trvalo velice dlouho a náklady na speciální triky dosáhly na tehdejší dobu rekordní výše. Wells sám upravil scénář. Děj začíná pro Brity naprosto nepředstavitelným bombardováním Londýna, které se zanedlouho stalo krutou realitou. Polovina filmu popisuje hrůzy dvacetiletého válčení i následné skomírání civilizace na troskách starých měst. Poté se děj přenáší do roku 2036, do typicky Wellsovské společnosti. Ta je kulisou pro konflikt mezi pokrokem charakterizovaným snahou o vystřelení(!) projektilu s lidmi na Měsíc a opatrností, která se bojí všeho nového, co boural zabehnutý řád světa.

Na nástup fašismu reagoval Wells přesvědčivou antiutopií Diktátor, ve které předpovedel světovládné plány nacistů a jejich sadismus velice realisticky.

Po svržení atomových bomb na Japonsko v srpnu 1945 se rozhodl natočit film o hrůzách, které předvídal už ve svém románu Osvobozený svět. Tento záměr mu však překazila smrt.

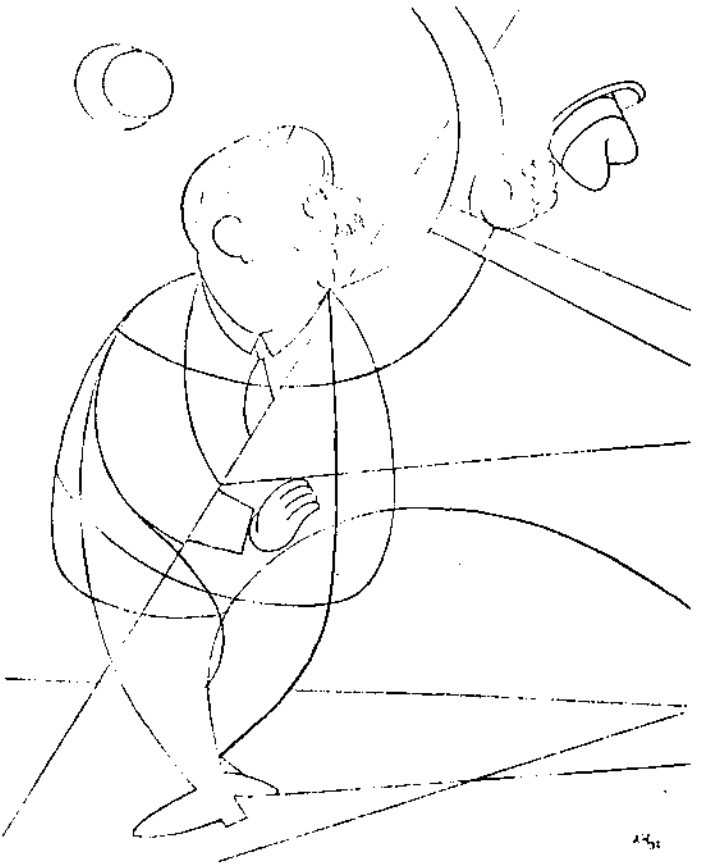
H.G.Wells vedle sf psal také milostné romány, realistická díla (Kipps, Tono Bungay), velké množství úvah a Stručné dějiny světa.

Svými novými nápady rozšiřujícími hranice námětů sf částečně navázal na dobrodružný trend J.Verna. Protože se snažil ve většině svých děl řešit problémy lidské společnosti, považuje se za jednoho z prvních představitelů sociální sf. Jeho díla jsou dodnes čtena a neustále vydávána na celém světě. V souhvězdí autorů sf má zajištěnou nesmrtelnost.

Podle P.Nedrny

Až epáč procitne	Vilímek 1910, 1927
Bohorovní lidé (= Lidé jako bozi)	Aventinum 1926
Kraj slepců	Synek 1931
Lidé jako bozi	MF 1964
Moderní utopie	Volešký 1922
Mořská panna	Aventinum 1924
Na dně oceánu	Storch-Marien 1924
Neviditelný	MF 1957, 1958, 1959
Neviditelný muž	Procházka 1925
Ostrov doktora Moreaua	Kosterka 1902; Vilímek 1911, 1921
Osvobození světa	Rosický 1919
Osvobozený svět	Topič 1919
Podivuhodná návštěva	Sfinx 1921
Pokrm bohů	Vilímek 1911
Povídky z X	Albatros 1970
Pozoruhodný případ Davidsonových očí	Vilímek 1910, 1927
První lidé na Měsíci	Otta 1908; Aventinum 1927; SNKLU 1964
Sen	Srdce 1924
Sen války. Páně Ladbetterovy prázdniny	Český čtenář 1911
Stroj času. Neviditelný	Otta 1905
Údolí pavouků	Vilímek 1912, 1927
Ukradené tělo	Vilímek 1911, 1927
Ukradený bacil a jiné	Hynek 1910
Válka světů	Radikální listy 1903; Vilímek 1911; Aventinum 1925
Válka ve vzduchu	Vilímek 1909, 1927, 1937
Výrobce diamantů. Podivuhodná orchidea. Poklad v lese	Šolc 1905
Za dnů komety	Vilímek 1910, 1927
Zápas s obry	Národní listy 1905

H.G.WELLS JAKO ČLOVĚK

Neúprosný tok času mimo jiné způsobuje, že se ze slavných lidí stávají legendy a v našich myslích pak nadále přežívají již jen jako odživotnělé nadbytosti. Zkusme se tedy krátce podívat na velkého HGW ne jako na jednoho z otců sf, ale jako na člověka.

Pěkně Wellse charakterizoval jeho přítel, český spisovatel a politik, Adolf Hoffmeister:

"H.G.Welle měl anglický deštník a bouřku a byl svévolně hrdý na to, že je nazrzlý, obtloustlý, bezprostředně velký civilista s anglickým knírem a pěšinkou, s řezavým smíchem a obrovským vozejčkem vědomostí, vrchovatě naloženým, který se úporně snaží udržet jej v kluzké a úzké stopě logiky. Jeho řeč byla úsečná, vtip nehledaný, kousavý. Měl rád českou husu, plzeňské pivo a guláš."

Zajímavý je také ponor do Wellsova osobního života. Roku 1891 se oženil se svou sestřenicí Isabel Wellsovou, avšak již za tři roky na to od ní utekl se svou žákyní Ammy Robinsovou, se kterou měl dvě děti. To však Wellsovi nestačilo - již za deset let poté má další dítě, tentokrát se spisovatelkou Rebeccou Westovou. Následuje cesta po Evropě a dlouhé odloučení od Rebeccy neskončilo, pochopitelně jinak, než rozchodem. V následujících letech přišly na Wellse politické neúspěchy a zklamání, které si začal léčit u své další lásky Odetty Keunové, se kterou žije až do roku 1933, povětšinou ve Francii.

Jestliže si tedy někdo udělal z Wellsových románů představu o jejich autorovi jako o uhlazeném anglickém gentlemanovi, možná ji po přečtení tohoto článku mírně zreviduje. To však nebyl účel. Jde nám pouze o krátkou demostraci toho, že i slavný Wells byl také "jenom" člověk.

Selenita
v představě
ilustrátora
Wellsova
románu
První lidé
na Měsíci

V HLUBINÁCH
H.G.Wells

Poručík stál před ocelovou koulí a ohryzoval smrkovou třísku.

"Co soudíte o tom, Steevensi?" tázal se.

"Je to myšlenka," pravil Steevens tónem člověka, který je přístupen rozumným důvodům.

"Já myslím, že ji to smáčkne - na plocho," pravil poručík.

"Zdá se, že si vše velmi dobře vypočítal," odpověděl Steevens stále nestranný.

"Považte však, jaký bude tlak," pravil poručík. "Na povrchu vody je čtrnáct liber na palec, v hloubce třiceti stop je dvojnásobný, po šedesáti stopách trojnásobný; v devadesáti čtyřnásobný; v devíti stech čtyřicetinásobný; v pěti tisících tří stech - to je míle - je dvě stě čtyřicetkrát čtrnáct liber; to jest - počkejme - třicet centů - půldruhé tuny, Steevensi. P ů l d r u h é t u n y na čtvereční palec. Ocean, do něhož se spouští, je pět mil hluboký. To znamená půl osma tuny -"

"Hezký počet," pravil Steevens, "ale je to také pěkně silná ocel."

Poručík neodpověděl; vrátil se ke své smrkové třísce. Předmětem jejich hovoru byla ohromná ocelová koule, mající asi devět stop vnějšího průměru. Vypadala jako střela do nějakého titanského děla. Byla pečlivě upevněna na ohromném lešení zbudovaném na lodi a obrovitá ramena jeřábů, která ji měla za krátko spustiti přes palubu, dávala lodi vzezření podněcující zvědavost všech pořádných námořníků, kteří ji spatřili, počínajíc londýnským přístavem až po obratník kozorožce.

Na dvou místech nad sebou ocelový povrch byl přerušen dvěma okrouhlými okny z nevídaně tlustého skla a jedno z nich, zasazené v ocelovém rámu, bylo nyní z části odšroubováno.

Oba mužové spatřili vnitřek této koule teprve dnes ráno. Byla pečlivě obložena poduškami naplněnými vzduchem, v nichž byly zabořeny malé knoflíky, kterými ovládal se prostý mechanism tohoto přístroje. Vše bylo pečlivě vycpáno i Myersův přístroj, který měl pohlcovati kyselinu uhličitou a nahrazovati kyslík dýchaný obyvatelem této koule, když do ní vlezl skleněným otvorem a dal se zašroubovati. Byla tak pečlivě vycpána, že by bylo možno vystřeliti v ní člověka

z děla, aniž se mu ublížilo. A bylo také toho třeba, neboť za krátko vleze do ní oním skleněným otvorem muž, dá se pevně zašroubovati, svrhnouti přes palubu a bude se ponořovati dolů-dolů-dolů, do hloubky pěti mil, právě jak poručík pravil. Jeho obraznost zaujalo to úplně. Učinilo ho to nesnesitelným protivou při jídle. I vynašel si Steevense, nově příchozího na palubu, obět, se kterou mohl o tom mluviti stále a stále.

"Jsem toho mínění," pravil poručík, "že sklo se prostě ohne, prolomí a rozdrtí pod takovým tlakem. Daubrée dokázal, že kamení rozplynulo se jako voda pod těžkým tlakem - a pamatujte na má slova."

"A kdyby se sklo prolomilo?" řekl Steevens, "co pak?"

"Voda by tam vrazila s nejvyšší prudkostí. Viděl jste někdy, jak vystříkne voda pod nejvyšším tlakem? Měla by účinek vystřelené kulky. Prostě by ho rozmáčkla na plocho. Prodrala by se mu hrdlem do plic, vnikla by do uší -"

"Jakou to máte podrobnou obrazotvornost," bránil se Steevens, který vše viděl živě.

"Uvádím prostě nevyhnutelné důsledky," řekl poručík.

"A koule?"

"Vypustila by jen několik bublin a usadila by se pohodlně až do soudného dne do kalu a bahna mořského dna, a ubohý Elstead rozmázl by se na svých poduškách jak máslo na chlebě."

Opakoval tento výrok, jako by se mu v něm velice zalíbilo.

"Jako máslo na chlebě," pravil.

H. G. WELLS:

ÚDOLÍ PAVOUKŮ

(VALLEY OF SPIDERS)

PŘELOŽILI

K. WEINFURTER a Dr. ST. CHITTUSSI

ILLUSTROVALI

FR. HORNÍK a ST. HUDEČEK.

DRUHÉ VYDÁNÍ.

1927.
NAKLADATEL JOS. R. VILÍMEK V PRAZE.

"Díváte se na mou hračku?" ozval se hlas a Elstead stál za ním, od hlavy až k patě v bílých šatech, s cigarettou v ústech a oči se mu usmívaly ze stínu široké střechy jeho klobouku.

"Co to mluvíte o chlebu s máslem, Weybridgi? Láteříte jako obyčejně na nedostatečný plat námořních důstojníků? Můj odjezd se již neprotáhne o více než jediný den. Dnes musíme připraviti smyčky. Toto jasné nebe a jemné vlny jsou dobrým počasím, má-li se shoditi několik tun železa a olova z paluby, není-li pravda?"

"Na počasí vám příliš nebude záležeti," pravil Weybridge.

"Nikoli. V hloubce sedmdesáti nebo osmdesáti stop, a tam budu ve dvanácti vteřinách, nepohne se již ani vlnka i kdyby si vítr nahoře řval ze všech sil a voda se zmítala k oblakům. Nikoli - tam dole -"

Přikročil k okraji lodě a ostatní dva ho následovali. Všichni tři se naklonili, opírajíce se o lokty, a zírali do žlutozelené vody.

"P o k o j," pravil Elstead, dokončiv svou myšlenku nahlas.

"Jste si jist, že vám hodinový stroj neselže?" tázal se za chvilku Weybridge.

"Pracoval pětatřicetkrát," pravil Elstead, "musí opět pracovati."

"Nebude-li však?"

"Proč by nepracoval?"

"Nesestoupil bych dolů v této zpropadené věci," pravil Weybridge, "ani za dvacet tisíc liber."

"Jste žertovný chlapík," pravil Elstead a plivl družně do rozčeřených vlnek.

"Nechápu dosud, jak chcete říditi tento přístroj," pravil Steevens.

"Především dám se zašroubovati do koule," pravil Elstead. "Až stáhnu a rozsvítím třikrát za sebou elektrické světlo, abych ukázal, že je mi dobře, vytáhnou mne jeřábem nad lodní zád se všemi těmito velikými olověnými závažími vespod. Na vrchním olověném závaží je hřídel, na němž je natočeno sto sáhů silné šňůry a ta jedině připíná závaží ke kouli vyjímaje smyčky, jež se přeříznou, jakmile věc se spustí. Užíváme šňůry raději než drátěného lana, poněvadž ji lze snáze přeříznouti a je mnohem plavnější - důležité okolnosti, jak uvidíte."

"V každém tomto uvolněném závaží je, jak vidíte, otvor, jímž prostrčí se železný prut, sahající šest stop dolů. Jestliže tento prut narazí dole na něco, udeří na páku a uvede v pohyb hodinový stroj na straně válce, kolem něhož je šňůra ovinuta."

"Tak dobře. Celá koule položí se zlehka do vody a smyčky se přeříznou. Koule plyne - je v ní vzduch a je lehčí než voda, avšak olověná závaží táhnou ji rovně dolů a šňůra se roztáčí. I když šňůra dojde, koule se bude dále potápěti stahována dolů šňůrou."

"Ale proč šňůrou?" tázal se Steevens, "proč neupevníte závaží přímo na kouli?"

"Aby se tam dole neroztříštila. Celý přístroj bude padati velmi rychle, míli za míli a na konec se závratnou rychlostí. Na dně rozbila by se na padrť, kdyby nebylo šňůry. Závaží však narazí na dno a jakmile se tak stane, přijde k platnosti plavnost koule. Bude klesati stále hlouběji a hlouběji, až se na konec zastaví a pak počne se opět vznášeti."

"V tuto chvíli spustí se hodinový stroj. Jakmile závaží udeří o mořské dno, šňůra začne se znovu natáčeti na hřídel. Potáhne mne k mořskému dnu. Tam zůstanu půl hodiny, rozsvítím elektrické světlo a budu se rozhlížeti. Hodinový stroj uvolní pak nůž na péru, šňůra se přeřízne a poletím opět nahoru jako bublinka v sodové vodě."

"A což kdybyste náhodou narazil na nějakou loď?" tázal se Weybridge.

"Vyletěl bych takovou rychlostí, že bych ji prorazil," pravil Elstead, "jako dělová koule. Netřeba, abyste si tím lámal hlavu."

"A což když nějaký mrštný korýš zaplete se vám do hodinového stroje -"

"To bude mi důtklivým pozváním, abych se tam zdržel," pravil Elstead, obraceje se zády k vodě a pohlížeje na kouli.

V jedenáct hodin vyzdvihli Elsteada přes palubu. Den byl jasný, skvělý a tichý. Obzor ztrácel se v mlhách. Elektrické světlo v malém hořejším oddělení zazářilo vesele třikrát.

Spustili ho zvolna na vodní hladinu a námořník zavěšený v řetězích kormidla byl připraven přeříznouti smyčku, která udržovala olověné závaží a zároveň kouli. Koule, která zdála se tak velkou na palubě, vypadala jako malá hračka pod lodní zádí. Kývala se trochu a její dvě černá okna, jež plula zcela na povrchu, podobala se očím, obráceným v údivu na lidi, tísnící se u zábradlí.

Nějaký hlas se tázal, jak se mu líbí Elsteadovi toto kutálení.

"Jste hotov?" zazpíval velitel.

"Ano, ano, pane!"

"Tedy spusťte!"

Provaz smyčky napjal se na ostří nože a byl přeříznut. Vlna převalila se

přes kouli groteskním, bezmocným způsobem. Někdo mával kapesníkem, jiný pokusil se o nepodařené pozdravné volání a middy* počítal zvolna: "Osm, devět, deset!"

Nové zakymácení, zaskřípění, žblunknutí a přístroj se narovnal. Zdálo se chvíli nehybným, rychle se zmenšoval, po té voda se nad ním zavřela. Bylo jej vidět zvětšena rozptýlenými paprsky a v šeru pod hladinou. Než kdo napočítal tři, zmizel. Chvíli zdál se třepetavým světlem hluboko ve vodě, jež se scvrkalo v pouhou skvrnu a shaslo. Nebylo vidět nic, než hluboké vody ztrácející se v temnu, jímž ploval žralok.

Náhle šroub křižníku se roztočil, voda se rozčeřila, žralok zmizel ve svíjivém zmatku a proud peny přehnal se po křišťálově průhledné vodě, která pohltila Elsteada.

"Co mají v úmyslu?" tázal se jeden A.B.** druhého.

"Položíme se asi dvě míle odtud, aby nás nezasáhl, až se vynoří," odpovědel jeho druh.

Loď plula zvolna na své nové místo. Na palubě její skorem všichni, kdo nebyli zamestnáni, neustávali pozorovati vzdouvající se hladinu, do níž se koule ponořila. Po celou další půl hodinu, pochybuji, padlo-li slovo, které by se bylo přímo nebo nepřímo nevztahovalo na Elsteada. Prosincové slunce bylo vysoko na obloze a horko velmi značné.

"Tam bude mu dosti chladno," pravil Weybridge. "Říká se, že dole v určité hloubce je mořská voda vždy skorem na zamrznutí."

"Kde se vynoří?" tazal se Steevens. "Ztratil jsem jeho polohu."

"Tamhle je to místo," pravil velitel, který se honosil svou vševědoucností. Natáhl prst přesvědčivým způsobem na jihovýchod. "A teď, počítám, vyprášel mu již čas," pravil. "Je tam již pět a třicet minut."

"Jak dlouho trvá, než dosáhne dna oceánu?" tázal se Steevens.

"Do hloubky pěti mil a počítáme-li zrychlení dvou stop na sekundu, tam i zpět je to právě asi tři čtvrti minuty."

"Tedy již překročil svůj čas," pravil Weybridge.

"Skorem, skorem," odpovědel velitel. "Tuším, že je třeba několik minut, než se navine ona šňůra."

"Na to jsem zapomněl," pravil Weybridge s patrnou úlevou.

+) midshipman, námořní kadet.

++) Able-bodied, k námořní službě schopný.

Pak začalo napětí. Minuta se protáhla a koule se z vody nevynořovala. Druhá minuta uplynula a nic neprorazilo zlehka vzedmutou hladinu. Námořníci vykládali si druh druhu onu podrobnost o navíjení šňůry. Lanoví bylo plno nedočkavých tváří.

"Vystup, Elsteade!" zvolal jeden kosmatý plavčík netrpělivě a jiní přidružili se k němu a křičeli, jako by čekali před divadelní oponou, než se zdvihne.

Velitel pohlédl na ně podrážděn.

"Ovšem, je-li zrychlení menší než dvě," pravil, "bude to trvati déle. Nejsme si úplně jisti, byl-li to správný počet. Nevěřím otrocky ve výpočty."

Stevens úsečně přisvědčil. Nikdo na zadní palubě nepromluvil po dvě minuty. Po té cvaklo Stevensovo hodinové víčko.

Když po dvaceti minutách slunce dosáhlo zenithu, čekali dosud, objeví-li se koule a jediný muž na palubě neodvážil se zašeptati, že pozbyl naděje. Byl to Weybridge, který první vyslovil toto poznání. Pravil, když ještě zvuk osmi zvonců chvěl se vzduchem:

"Nikdy jsem nedůvěřoval onomu oknu," pravil znenadání Stevensovi.

"Dobrý bože," pravil Stevens; "snad nemyslíte?"

"Ne!" pravil Weybridge a ponechal ostatek jeho obraznosti.

"Nevěřím sám přílišvýpočtům," pravil velitel pochybovačně, "proto neztrácím dosud naděje."

A o půl noci dělový člun plul zvolna a spirálovité kolem místa, kde se koule potopila a bílý paprsek elektrického světla proudil, zhasínal a činil se nepokojně po nesmírných světélkujících vodách pod nesmírnými klenbami.

"Jestliže mu okno nepraskło a nerozdrtilo ho," pravil Weybridge, "je to pro něj jistě horší, neboť se mu jistě poškodil hodinový stroj a on je dosud živ pět mil pod našima nohama, tam dole v chladnu a tmě, uvězněn ve své bublince v hloubce, kam nepronikl dosud ani paprsek světla, kde nežila jediná lidská bytost od té doby, kdy se shromáždily vody. Je tam bez potravy, hladoví, žízní, trne hrůzou a neví, zemře-li hladem nebo zadušením. Co z toho se stane? Myersův přístroj za chvíli dojde, tuším. Jak dlouho vydrží?"

"Dobré nebe!" zvolal. "Jsme to nicotnými ubožáky! Jsme to odvážnými chudáky! Tam dole mnoho mil pod vodou - samá voda a všude kolem nás samá prázdná voda a tohle nahoře. Propastil"

Rozhodil ruce a když tak učinil, malý bílý pruh vylétl nehlučně k oblaze, vzestup jeho se uvolňoval, zastavil se, stal se nehybnou tečkou, jakoby novou hvězdou, která vynivtla na nebi. Pak sneal se dolů, ztratil se mezi pablesky

hvězd a v bílé mlhovině mořského světélkování.

Spatřiv to, odmlčel se s rukama roztaženýma a ústy otevřenými. Zavřel ústa, otevřel je opět a zamával rukama netrpělivě. Pak se obrátil a vykřikl na první hlídku.

"El-stead ahoy!"

Běžel k Lindleyovi a k reflektoru.

"Viděl jsem ho," pravil.

"Pravo bok tam. Má rozsvíceno a právě vylétl z vody. Otočte světlo! Uvidíme, jak pluje, jestliže ho vlny nesou."

Nevylovili však badatele dříve, než se rozbřesklo. Div, že ho pak nezajeli. Natáhli jeřáb a mužstvo člunu připevnilo řetěz ke kouli. Když připluli ke kouli, odšroubovali otvor a nahlédli do tmy vnitřku (neboť komůrka s elektrickým světlem měla osvětlovati jen vodu kolem a byla úplně odloučena od její ostatní dutiny).

Vzduch byl uvnitř velmi horký a pryž na okrajích otvorů změklá. Neozvala se jediná odpověď na jejich dychtivé otázky a nebylo slyšeti zevnitř jediného zvuku. Zdálo se, že Elstead leží zhroucen na dně koule.

Lodní lékař vlezl dovnitř a podal ho mužům, čekajícím venku. Chvíli nevěděli, je-li Elstead živ či mrtev. Jeho tvář v žlutém světle lodních lamp lesklá se potem. Odnesli ho do jeho kabiny.

Po té seznali, že není mrtev, nýbrž úplně nervově vysílen a mimo to těžce pohmožděn. Několik dní musel ležeti úplně klidně. Trvalo týden, než mohl vyprávěti své zkušenosti.

Téměř první jeho slova byla, že půjde zase dolů. Koule prý se musí změnit, aby mohl odvrhnouti šňůru, bude-li třeba, a to bylo vše. Zažil prý svrchované podivuhodnou příhodu.

"Myslili jste si, že nenajdu nic jiného než bahno," pravil. "Smáli jste se mým výzkumům a já jsem objevil nový svět."

Vyprávěl své příhody v nesouvislých úryvcích a hlavně z nepravého konce, takže nelze je opakovati jeho vlastními slovy. Toto však jest vylíčení jeho zážitků.

"Začalo to středně," pravil, "než se šňůra roztočila, přístroj se ustavičně kymácel. Bylo mu jako žábě v kopacím míči. Neviděl nic mimo jeřáb a oblohu nad hlavou; chvílemi zahlédl lidi u lodního zábradlí. Nemohl nikterak předvídati, kam se nejdříve převrátí. Náhle cítil, že jeho nohy vystupují vzhůru, chtěl učiniti krok a překotil se nohama vzhůru a padl na vycpávku.

Náhle zmítání ustalo. Koule se narovnala a když se postavil, viděl, že voda všude kolem něho je zelenavě modrá, přitlumené světlo proniká shora a hejna plujících předmětů vyletují kvapně podle něho, jak se mu zdálo, ke světlu.

A zatím co se díval, stmívalo se stále víc a víc, až voda nad ním ztemněla jako půlnoční obloha mimo zelenější odstíny a vodě dole byla černá. Drobné průsvitné předměty ve vodě vyvinovaly matnou zář a míhaly se kolem něho v mihavě zelených pruzích.

A onen pocit padání! Bylo to jako když zdvih se rozjede, jenže pocit ten trval stále. Třeba si představiti, co znamená tato vytrvalost. Tehdy jedině Elstead litoval, že se pustil do tohoto dobrodružství.

Viděl vše, co mu hrozí, v zcela jiném světle. Pomýšlel na veliké sepie, o nichž se ví, že žijí v oněch vodách, na živočichy, které rybáři nacházejí někdy polostrávené ve velrybách, či plující, mrtvé, shnilé a ohryzané rybami. Což kdyby ho jedna chytila a nechtěla puntit? A je hodinový stroj skutečně dosti vyzkoušen? Chce-li však nyní jíti dále nebo se vrátiti, na tom ani trochu nezáleželo.

Po padesáti vteřinách venku vše bylo černé jako noc, mimo místa, kam pronikal vodami paprsek jeho světla a zasáhl často rybu nebo cosi se ponořujícího. Kmitalo se mu to však tak rychle, že nevěděl, co je to. Jednou, domnívá se, minul žraloka. A pak koule se oteplovala třením o vodu. Zdá se, že tuto okolnost podceňovali.

První, co pozoroval, bylo, že se potí. A pak slyšel sykot stále mohutnící pod nohama a spatřil spoustu drobných bublinek, velmi drobných bublinek - řítících se vějířovitě vzhůru.

Páral Ohmatal okno, bylo horké. Rozsvítil malou žárovku, která osvětlovala jeho komůrku, pohlédl na hodinky a spatřil, že klesá již dvě minuty. Pomyslil si, zdali nepraskne okno vlivem rozdílu teplot, neboť věděl, že voda na dně je blízka bodu mrazu.

Náhle pocítil, jako by se mu podlaha koule tlačila k nohám, proud bublinek venku se uvolňoval a sykot přestával. Koule se trochu zakymácela. Okno nepraskło, nic nepovolilo a on poznal, že nebezpečí ponoru na všechen způsob již přestál.

V další minutě bude na dně propasti. Vzpomněl si prý na Steevense a Weybridge a ostatní, kteří byli pět mil nad ním - výše, než i nejvyšší oblaka, která kdy plula nad zemí, jsou nad námi - že pojíždějí zvolna, zírají dolů a jsou zvědavi, jak se mu vede.

Vyhlédl z okna. Bublinky se již netvořily a sykot přestal. Venku byla čirá tma - černá jako černý samet - mimo místa, kde elektrické světlo pronikalo prázdnou vodou a ukazovalo její barvu - nažloutlou zeleň. Po té spatřil tři ohnivé útvary pohybující se za sebou ve vodě. Jsou-li malé a blízké nebo velké a vzdálené, nebylo lze určiti.

Každý z nich byl ohraničen modravým světlem jako světla rybářských šalup, světlem, z kterého se zdánlivě kouřilo a po stranách byly zářivé body jako menší otvory v lodi. Jejich světélkování na pohled pohaslo, jakmile se přiblížily v kruh ozářený jeho lampou, a uzřel, že jsou to velmi malé rybky podivného druhu, velikých hlav, ohromných očí, mizivých těl a ocasů. Jejich oči obracely se k němu, i soudil, že ho následovaly dolů. Domníval se, že byly přilákány jeho světlem.

Náhle podobné ryby téhož druhu se připojily. Když se snášel dolů, pozoroval, že voda zbarvila se do bělá a že malé skvrny mžikají v paprscích jeho lampy jako prach na slunci. To patrně způsobila oblaka kalu a bahna, jež náraz jeho olověných závaží způsobil.

Zatím stahovala ho šňůra k olověným závažím, octl se v husté bělavé mlze, kterou jeho elektrické světlo pronikalo jen na několik málo kroků a mnoho minut uplynulo, než se nános opět ponekud usadil. Po té ve svém světle a v přechodném světélkování vzdáleného tahu ryb spatřil pod černou spoustou svrchních vod vlnivou záplavu šedivě bílého kalu, prorývaného zde onde houštinami porostů vodních linií, jež mávala lačně svými chapadly vzhůru.

Ještě dále byly půvabné průsvitné obrysy obrovitých hub. Na zemi bylo rozptýleno množství ježatých plochých chumáčů, skvele purpurových a černých, o

nichž usoudil, že jsou to nejspíše jakési mořské ježovky a malí okatí nebo slepí tvorové, podobající se nápadně dílem ovinkám, dílem krabům, plazili se zdlouhavě po osvětleném pruhu a mizeli opět ve tmě nechávajíce za sebou brázditě stopy. Po té náhle zevlující roj ryb se otočil a přiblížil se k němu asi tak jako hejno vrabců. Rybky mihly se kolem něho jako světélkující snih a za nimi spatřil většího tvora, blížícího se ke kouli.

S počátku viděl jen neurčitě pohybující se postavu z dálky, připomínající kráčejícího muže, a pak vešla v světelný proud, který vydávala lampa. Záře ho zarazila a zavřel oči oslepen. Elstead díval se v ztrnulém úžasu.

Byl to podivný páteřnatý živočich. Jeho purpurová hlava poněkud připomínala chameleona. Měla však tak vysoká čela a tak objemnou lebku, jaká dosud nebyla spatřena u žádného plaza. Svislá poloha jeho tváře připomínala neobyčejně lidskou tvář.

Dvě velká vypoulená oči vyčnívaly z dálky jako u chameleonů. Měl široká hadí ústa s rohovitými rty pod malými nozdrami. Na místě, kde bývají uši, byly dva ohromné boltce, a od nich třepetaly se haluze korálovitých vláken, podobných téměř rozvětveným lalokům, které mají mladí rejnoci a žraloci.

Avšak lidský ráz této tváře nebyl nejpodivnější vlastností tohoto tvora. Byl dvounohý, jeho téměř kulovité tělo spočívalo na třech končetinách, a to dvou žabích nohou a dlouhém, tlustém ocase, a jeho přední končetiny, které groteskně karikovaly lidskou ruku jako žabí ruce, nosily dlouhou kostěnou hůl, na konci okovanou mědí.

Barva tohoto stvoření byla pestrá. Hlava, ruce a nohy byly purpurové; avšak kůže, která na nich visela volně jako šaty, byla šedivá a světélkovala. A tvor stál, mžikaje ve světle.

Konečně toto neznámé stvoření hlubin rozevřelo oči a zastiňujíc si je volnou rukou, otevřelo ústa a vydalo hlučný výkřik, článkovaný téměř jako řeč, jenž pronikl ocelové stěny a vycpaný obal koule. Jak mohou křičeti tvorové, kteří nemají plic, Elstead nedovedl si vysvětliti.

Přísera pak odstoupila stranou ze světla do tajemných stínů, které ji obklíčovaly se všech stran a Elstead cítil spíše než viděl, že jde k němu. Pomyslivši si, že ji světlo přilákalo, otočil kohoutek, který přerušil proud. Hned na to něco měkkého zaťukalo na ocel a koule se zakymácela.

Volání se opakovalo a zdálo se, že mu odpovídá vzdálená ozvěna. Znovu ozvalo se klepání, koule se zakývala a narazila na vřeteno, kolem nehož drát byl ovinut.

Elstead stál ve tmě a díval se ven do věčné noci hlubin. A náhle spatřil, velmi mlhavě a v dálce značně světélkující postavy spěchati k němu.

Nevěda téměř co činí, tápal ve svém kývajícím se vězení, aby nahmatal knoflík k vnějšímu elektrickému světlu, a dotkl se náhodou své vlastní žárovky v jejím vyčalounovaném výklenku. Koule se otočila a porazila ho. Slyšel venku volání jakoby výkřiky údivu. Po té se zvedl a spatřil, že dva páry očí na stopkách zírají do spodního okna a pozorují jeho světlo.

Hned potom bylo slyšeti, jak ruce prudce tlukou na jeho ocelový obal, ozval se zvuk, strašlivý v jeho postavení, svědčící tomu, že do kovového pláště hodinového stroje se usilovně buší. Při tom stydla mu krev v žilách, neboť podaří-li se těmto tvorům zastaviti tento stroj, nikdy se již koule neodpoutá. Sotva si to pomyslil, pocítil, že se koule prudce kývá, a její podlaha tlačí se mu silně k nohám. Zhasl malou žárovku, která osvětlovala vnitřek, a vypustil široký paprsek světla z oddělené komůrky do vody. Mořské dno a pololidská stvoření zmizela a honící se párek ryb objevil se náhle u okna.

Pomyslil si ihned, že tito podivní obyvatelé mořských hlubin přetrhli provaz a že unikli. Vystupoval rychleji a rychleji - pak ale koule se zarazila - pocítil trhnutí, které ho vymrštilo k obloženému stropu jeho vězení. Asi půl minuty byl tak ohromen, že nemohl myslitи.

Po té cítil, že se koule zvolna točí, klátí a zdálo se mu také, že je vlečena vodou. Přiblížil se těsně k oknu, i podařilo se mu svou vahou nachýlitи kouli dolů, nespatřil však ničeho mimo bledé paprsky světla prorážející bezúčinně tmu. Pomyslil si, že uvidí více, zhasí-li lampu, aby si oči jeho zvykly na hlubokou tmu.

To bylo moudré. Za několik minut sametová čerň změnila se v průsvitnou modř a pak v dálce slabě, jak září zvěrokruhové světlo anglických letních večerů, spatřil postavy dole se pohybující. Usoudil, že tito tvorové uvolnili jeho lano a vlekou ho po mořském dně.

A pak spatřil něco mlhavého a vzdáleného táhnoucího se přes zvlněnou podmořskou pláň, široký obzor bledé záře, která se šířila několika směry, pokud rozsah jeho malého okna dopřával mu viděti.

K tomuto místu byl vlečen, jako když vlekou lidé balon s polí do města. Blížil se k němu velmi pomalu, a velmi zvolna mlhavé vyzařování soustřeďovalo se v určitější tvary.

Bylo skorem pět hodin, než dospěl nad tuto světelnou plochu a v tu dobu rozeznával, že na ní jsou útvary podobající se ulicím a domům, seskupeným kolem

ohromné nekryté stavby, která groteskně připomínala pobořený klášter. Prostírala se pod ním jako mapa. Domy byly všechny obezděny nekrytými ohradami a byly vystavěny, jak později viděl, ze světélkujících kostí, což dodávalo celému městu rázu, jako by bylo zbudováno z potopeného měsíčného světla.

Mezi vnitřními sluji tohoto místa kývající se stromy lilijic roztahovaly svá chapadla a vysoká, útlá, sklovité houby vyrážely jako minarety a květy blánovitého světla z povšechné záře tohoto města. Na prostranstvích bylo vidět ruch, jako když se sbíhají lidé, byl však příliš vysoko nad nimi, aby rozeznal jednotlivce v těchto davech.

Po té ho pomalu stáhli dolů. A když se tak dělo, podrobnosti tohoto města stávaly se mu ponenáhlu patrnějšími. Viděl, že hranice pochmurných staveb jsou označeny čarami, vytečkovanými kulatými předměty, pak spatřil, že na některých místech na širokých otevřených prostorách leží tvary podobající se lodním trupům.

Zvolna a jistě snášel se dolů a všechny tyto útvary stávaly se jasnější, určitější a zřetelnější. Pozoroval, že je vlečen k velké budově ve středu města a každou chvíli spatřil četné postavy, které táhly jeho šňůru. Užasl, když spatřil, že lanoví jedné z lodí, která tvořila takovýto vynikající rys tohoto města, je přeplněno hejnem posunkujících postav. Po té zvedaly se kolem něho tiše zdi oné veliké budovy a zahradily město jeho pohledu.

A jaké to byly zdi! Z dříví potopených lodí, zkrouceného kabelu, travers, měděných desek, kostí a lebek mrtvých lidí. Lebky byly sestaveny v klikatých řadách, spirálách a fantastických čarách a v jejich očních důlcích a po celém povrchu tohoto místa číhalo a hrálo si množství stříbrných rybek.

Náhle jeho sluch naplnil se hlubokým voláním a hukotem podobajícím se zvuku mocného rohu, který pak ustoupil fantastickému zpěvu. Koule se snášela podle ohromných, zahrocených okan, jimiž viděl matně velké množství oněch podivných, přísných lidí pozorujících ho, až konečně se zastavila, jak se zdálo, na jakémsi oltáři, který stál uprostřed tohoto místa.

Nyní byl v takové poloze, že viděl zřetelně ještě jednou ony podivné obyvatele hlubin. V úžasu pozoroval, že se vrhají před ním na tvář všichni, mimo jediného, oblečeného, jak se zdálo, v šat z ještěrčích šupin a korunovaného skvělým diadémem, který stál otvíraje a zavíraje svá hadí ústa, jako by řídil bohoslužebný zpěv.

Podivný popud přiměl Elsteada, aby rozsvítil opět svou malou žárovku, takže se stal viditelným těmto tvorům hlubin, avšak toto světlo způsobilo, že mu

zmizeli ve tmách. Když se jim tak náhle zjevil, přestali zpívati a vypukli v jásavý pokřik, a Elstead, chtěje je opět spatřiti, zhasil opět světlo a zmizel jim s očí. Chvíli však byl jako oslepen a nemohl rozeznati, co činí. Když však na konec prohlédl, klečeli opět všichni. Tak klaněli se mu stále bez přestávky a bez oddechu po celé tři hodiny.

Velmi podrobná byla Elsteadova zpráva o tomto úžasném městě a jeho lidu, o těchto lidech věčné noci, kteří nikdy nespatřili slunce, měsíce nebo hvězd, zeleného rostlinstva nebo jakéhokoli živého dýchajícího tvora, kteří neznají ani ohně ani světla, mimo světélkování živočichů.

Ač jeho příběh je úžasný, ještě podivnější jest, že se vyskytli vědci tak vynikající jako Adams a Jenkins, kteří v něm nevidí nic neuvěřitelného. Říkají mi, že nenalézají důvodů, proč by intelligentní páteřnatí tvorové, dýchající žábrami, zvyklí nízké teplotě a ohromnému tlaku, a tak těžcí, že ani živí ani mrtví neplují, nežili na dně hlubokého moře, aniž jsme měli o nich dosud tušení, jsouce potomky stejně jako my, velké theriomorfy z věku nového devonského červeného pískovce. Nás ovšem pokládali za podivné meteorické tvory, kteří padávají mrtví z tajemného temna jejích vodní oblohy. A nejen my, i naše lodi, naše kovy, naše nářadí prší tam dolů z noci. Někdy věci ponořující se padají na ně a drtí je, jako by to byl trest nějaké neviditelné moci na výsostech a někdy padají věci velmi vzácné a užitečné a útvary, které v nich vzbuzují myšlenky.

Pochopíme snad jejich počínání, když spatřili živého člověka, pomyslíme-li si, co by tropili divoši, k nimž sestoupila by náhle s nebe postava, obklíčená svatozáří.

Elstead nejapíše vyprávěl důstojníkům P t a r m i g a n a všechny podrobnosti svého dvanáctihodinového pobytu v hlubinách. Je jisto, že také zamýšlel je sepsati, nikdy však k tomu nedošlo a tak na naštěstí dlužno sestavovati rozptýlené úryvky jeho příběhů ze vzpomínek velitele Simmonse, Weybridge, Steevense, Lindleye a ostatních.

Vidíme vše to temné, ve chvilkových průhledech - ohromnou příšernou stavbu, uklánějící se, zpívající lid s jejich tmavými chameleonovitými hlavami a mdle svítícími šaty a Elsteada, který ustavičně rozsvěcuje světlo a nadarmo se snaží jim vniknouti, že třeba přeříznouti šňůru, na které koule je připoutána. Minuta za minutou plynula a Elstead pohlédnuv na hodinky, s hrůzou poznal, že má již jen na čtyři hodiny kyslíku. Avšak zpěv na jeho počest nepřestával a znel nelítostně, jako by to byl pochod jeho blížící se smrti.

Jak se uvolnil, neví, ale soudě dle konce šňůry, který visel z koule, pře-

trhla se tato třením o hranu oltáře. Koule se náhle překotila a on vzlétl z jejich světa, jako by nějaké etherické stvoření uzavřené ve vzduchoprázdném prostoru vzlétlo naší atmosférou nazpět do svého etherického domova. Jisto, že se ztratil jejich zrakům tak rychle, jako by vodíková bublina proletěla náš vzduch. Není pochyby, že se jim to zdálo podivuhodným nanebevstoupením.

Koule řítila se vzhůru s rychlostí větší než když zatížena olověnými závažími se ponořovala. Rozpálila se nesmírně. Hnala se do výše s okny napřed a Elstead se pamatuje, že proud bublin šuměl na skle. Očekával každé chvíle, že se koule rozlétne. Po té náhle pocítil, jako by se mu zatočilo ohromné kolo v hlavě. Obložená komůrka točila se kolem něho a Elstead omdlel. Nejbližší jeho vzpomínkou byl pohled na hladinu a hlas doktorův.

To je v podstatě ona neobyčejná příhoda, kterou Elstead vyprávěl v úryvcích důstojníkům P t a r m i g a n a. Slíbil, že ji později celou sepíše. Tehdy zabýval se hlavně zdokonalením svého přístroje, kteréž bylo provedeno v Riu.

* * *

Zbývá jen dopověděti, že 2.února roku 1896 sestoupil po druhé do propasti oceánu v přístroji zdokonaleném dle zkušeností prvního pokusu. Co se stalo, patrně nikdy se nedovíme. Již se nevrátil. P t a r m i g a n jezdil na místě, kde se Elstead ponořil, hledaje ho marně třináct dní. Pak se vrátil do Ria a bylo telegrafováno jeho přátelům. Tak se má věc nyní. Nelze však uvěřiti, že nebude učiněn další pokus, aby se zjistila pravdivost jeho podivného vypravování o těchto dosud netušených městech hlubokého moře.

Vydává Kroužek přátel vědeckofantastického žánru a záhad při CZO SSM.

Vyšlo jako příloha informačního občasníku CZO SSM k.p. TOS Hostivař.

Sestavili M.Nejedlý, M.Martinková. Uzávěrka čísla 26.4.1985.

Neprodejné. Určeno pro vnitřní potřebu.

H.G.Wells: Stroj času
Ilustrace
V.Finlay,
1950.